

Wymagania edukacyjne do otrzymania poszczególnych ocen klasyfikacyjnych z języka polskiego w klasie ósmej, wynikające z realizowanego programu nauczania. Program nauczania języka polskiego w szkole podstawowej w klasach IV-VIII .

KLASA VIII

NOWE Słowa na start! 8. NEON Nowa Edycja 2024-2026: Autorów Joanna Kościerzyńska, Joanna Ginter, Katarzyna Łęk, Natalia Bielawska, Monika Iwanowska, Małgorzata Chmiel, Joanna Krzemińska: Wydawnictwo - Nowa Era

ŚRÓDROCZNA	KOŃCOWOROCZNA
OCENA NIEDOSTATECZNA Ocenę niedostateczną otrzymuje uczeń, który nie spełnia wymagań kryterialnych na ocenę dopuszczającą.	
OCENA DOPUSZCZAJĄCA Ocenę dopuszczającą otrzymuje uczeń, który:	
CZYTANIE UTWORÓW LITERACKICH I ODBIÓR TEKSTÓW KULTURY - wskazuje w tekstach archaizmy i wyrazy należące do gwar, odszukuje ich znaczenie w przypisach - odczytuje tekst literacki i inne dzieła sztuki (np. obraz, rzeźbę, grafikę, fotografię) na poziomie dosłownym, na poziomie krytycznym z pomocą nauczyciela i rówieśników - rozpoznaje wypowiedź o charakterze emocjonalnym, argumentacyjnym, wskazuje w tekście argumentacyjnym tezę, argument i przykłady - rozpoznaje w tekście najważniejsze informacje, opinie i fakty - wie, czym jest ironia, rozpoznaje ją w typowych tekstach i sytuacjach - zauważa wybrane elementy tragizmu i komizmu w dziele literackim - wskazuje nadawcę i odbiorcę wypowiedzi - dostrzega i krótko omawia główne motywy postępowania bohaterów - dostrzega w utworze wartości, takie jak przyjaźń, wierność, patriotyzm, sprawiedliwość; - dostrzega cechy liryki jako rodzaju literackiego - zna gatunki należące do liryki: pieśń, tren, hymn, fraszka - odróżnia osobę mówiącą w wierszu od autora tekstu, bohatera utworu od podmiotu lirycznego - dostrzega obrazy poetyckie w utworze, potrafi krótko je opisać - zna cechy epiki jako rodzaju literackiego - wymienia gatunki należące do epiki: opowiadanie, powieść (i jej odmiany), legendę, baśń, przypowieść (parabolę), mit, nowelę, bajkę, epos - zna elementy rytmizujące wypowiedź: wers, rym, strofa, refren - wymienia elementy świata przedstawionego w utworze - wskazuje w utworze bohaterów głównych i drugoplanowych, wątek główny i poboczny, omawia zdarzenia wchodzące w skład akcji utworu	CZYTANIE UTWORÓW LITERACKICH I ODBIÓR TEKSTÓW KULTURY - wymienia osoby uczestniczące w tworzeniu przedstawienia teatralnego oraz filmu: reżyser, aktor, scenograf, charakteryzator, scenarzysta, kostiumolog - zauważa najważniejsze związki między dziełem literackim a innym tekstem kultury - wskazuje cechy stylu oficjalnego, nieoficjalnego (potocznego), urzędowego (mówionego i pisanego) i artystycznego

- odróżnia narratora od autora tekstu i bohatera utworu - rozróżnia narrację pierwszo- i trzecioosobową - rozpoznaje w tekście epickim fragmenty opowiadania i opisu - odróżnia dramat od innych rodzajów literackich, - wskazuje elementy dramatu: akt, scena, tekst główny, didaskalia, monolog i dialog; - zna podział dramatu na tragedię i komedię - potrafi zakwalifikować znane mu teksty jako baśń, bajkę, legendę, mit, nowelę, balladę - z pomocą nauczyciela wyszukuje najważniejsze informacje w tekście popularnonaukowym, naukowym, publicystycznym - wymienia gatunki dziennikarskie: wywiad, artykuł, reportaż - wskazuje z pomocą nauczyciela symbole i alegorie w omawianych tekstach kultury - zauważa najważniejsze związki między dziełem literackim a innym tekstem kultury - wskazuje z pomocą nauczyciela w cudzej wypowiedzi (w tym literackiej) elementy retoryki: powtórzenia, pytania retoryczne, apostrofy, wyliczenia, wykrzyknienia MÓWIENIE I PISANIE – TWORZENIE WYPOWIEDZI - pisze na temat, stara się zachować poprawność językową, ortograficzną i interpunkcyjną tekstu - zna najważniejsze zasady interpunkcji zdania pojedynczego, złożonego i wielokrotnie złożonego, stara się je stosować w praktyce, - układa tekst o trójdzielnej kompozycji z uwzględnieniem akapitów, stosuje cytaty - sporządza w różnych formach notatkę dotyczącą wysłuchanej wypowiedzi - redaguje zrozumiałe ogłoszenie, zaproszenie, zawiadomienie, dedykację, - tworzy plan dłuższej wypowiedzi - streszcza tekst, poprawnie przytaczając większość zagadnień - pisze schematyczny opis, charakterystykę, sprawozdanie, list nieoficjalny i oficjalny - tworzy krótką wypowiedź o charakterze argumentacyjnym - formułuje w rozprawce z pomocą nauczyciela tezę, hipotezę oraz argumenty, odróżnia przykład od argumentu, wnioskuje, stara się stosować właściwe rozprawce słownictwo - pisze proste opowiadanie odtwórcze i twórcze; stara się umieścić dialog w tekście - stosuje narrację pierwszo- i trzecioosobową - opisuje i charakteryzuje siebie, postaci rzeczywiste i fikcyjne, porównuje wybrane cechy bohaterów literackich i rzeczywistych	MÓWIENIE I PISANIE – TWORZENIE WYPOWIEDZI - wygłasza krótki monolog, podejmuje próbę wygłaszania przemówienia oraz próby uczestniczenia w dyskusji - wygłasza z pamięci tekst poetycki
---	---

- pisze swoje CV, a z pomocą nauczyciela podanie i list motywacyjny we własnej sprawie - przygotowuje prosty wywiad, zachowując jego układ (pytania – odpowiedzi) - opisuje elementy dzieła malarskiego, grafiki, plakatu, rzeźby, fotografii, - pisze prostą, schematyczną recenzję książki/filmu/przedstawienia - wyraża swoje zdanie i umie je krótko, ale logicznie uzasadnić KSZTAŁCENIE JĘZYKOWE - zna podstawowe zasady ortograficzne (u, ó, ż, rz, ch, h, om, on, em, en, ą, ę, pisownia przedrostków, wielka i mała litera, zasady dotyczące pisowni zakończeń wyrazów, oznaczenia miękkości spółgłosek) i najważniejsze wyjątki od nich, stara się stosować je w praktyce, - rozpoznaje na typowych przykładach części mowy: odmienne – rzeczownik, czasownik, przymiotnik, liczebnik, potrafi je odmieniać, - rozpoznaje na typowych przykładach nieodmienne części mowy – przysłówek, samodzielne i niesamodzielne (spójnik, partykuła, przyimek), - zna zasady pisowni partykuł nie i -by z różnymi częściami mowy, - wskazuje z pomocą nauczyciela imiesłowy - rozpoznaje na typowych przykładach części zdania: podmiot, orzeczenie, przydawkę, dopełnienie, okolicznik, - umie przekształcić zdania pojedyncze na złożone i odwrotnie - potrafi wymienić i określić na łatwych przykładach rodzaje zdań pojedynczych: rozwinięte i nierozwinięte, oznajmujące, rozkazujące, pytające, wykrzyknikowe, złożonych (współrzędnie i podrzędnie), wielokrotnie złożonych	KSZTAŁCENIE JĘZYKOWE - zna różnicę między głoską a literą; rozróżnia samogłoski i spółgłoski, głoski dźwięczne, bezdźwięczne (np. w parach p-b, t-d itd.), ustne, nosowe, twarde i miękkie; - wie, czym są wyraz podstawowy i pochodny, podstawa słowotwórcza, formant, rdzeń, rodzina wyrazów i rozpoznaje je na przykładach omawianych na lekcji, - rozumie różnicę między wyrazem pokrewnym a bliskoznacznym;
OCENA DOSTATECZNA Ocenę dostateczną otrzymuje uczeń, który spełnia wymagania kryterialne na ocenę dopuszczającą oraz:	
CZYTANIE UTWORÓW LITERACKICH I ODBIÓR TEKSTÓW KULTURY - podejmuje próby samodzielnego odczytania różnych tekstów współczesnych i dawnych na poziomie przenośnym, podejmuje próby odczytania ich w różnych kontekstach - odczytuje tekst literacki i inne dzieła sztuki (np. obraz, rzeźbę, grafikę, fotografię) na poziomie dosłownym i przenośnym, z niewielką pomocą określa temat utworu i poruszony problem, odnosi się do najważniejszych kontekstów, np. biograficznego, historycznego, kulturowego - wskazuje samodzielnie najważniejsze informacje zawarte w tekście, przytacza opinie - odróżnia opinię od faktu oraz fikcję od rzeczywistości, rozumie znaczenie terminów realizm i fantastyka - dostrzega w analizowanym tekście ironię i nieskomplikowane aluzje - wskazuje elementy tragizmu i komizmu w dziele literackim, rozumie sytuację, w jakiej znajdują się bohaterowie - wskazuje nadawcę i odbiorcę wypowiedzi oraz określa ich główne cechy - dostrzega i omawia główne motywy postępowania	CZYTANIE UTWORÓW LITERACKICH I ODBIÓR TEKSTÓW KULTURY - rozpoznaje językową manipulację - rozpoznaje na typowych przykładach styl oficjalny, nieoficjalny (potoczny), urzędowy (mówiony i pisany) i artystyczny

bohaterów - rozpoznaje w tekście poetyckim cechy liryki - rozróżnia takie gatunki liryczne, jak pieśń, hymn, tren, fraszka - charakteryzuje osobę mówiącą w wierszu i jego bohatera, nie utożsamia ich z autorem - wymienia środki artystyczne: epitet, uosobienie, ożywienie, neologizm, inwokację, pytanie retoryczne, apostrofę, anaforę, porównanie, porównanie homeryckie – potrafi je wskazać z pomocą nauczyciela - wyodrębnia w tekście obrazy poetyckie - odróżnia cechy gatunkowe noweli, powieści (i jej gatunków), opowiadania, legendy, baśni, przypowieści (paraboli), mitu, bajki, epopei - nazywa elementy świata przedstawionego w utworze - omawia fabułę, odróżnia fabułę utworu od akcji - określa rodzaj narracji w tekście (pierwszoosobowa, trzecioosobowa) - wyodrębnia w tekście epickim fragmenty opowiadania i opisu - rozpoznaje cechy dramatu jako rodzaju literackiego w tekście, - stosuje w praktyce słownictwo dotyczące dramatu: akt, scena, tekst główny, didaskalia, monolog i dialog, - zna najważniejsze cechy tragedii, komedii - potrafi zakwalifikować typowe utwory dramatyczne do poszczególnych rodzajów dramatu - podaje przykłady utworów należących do literatury dydaktycznej, - wskazuje w balladzie typowe elementy dla różnych rodzajów literackich - wymienia i rozpoznaje gatunki dziennikarskie: artykuł, reportaż, wywiad - analizuje proste symbole i alegorie występujące w poznanych tekstach kultury MÓWIENIE I PISANIE – TWORZENIE WYPOWIEDZI - pisze na temat, starając się zachować przejrzystą kompozycję logicznej i spójnej wypowiedzi, pisze teksty zrozumiałe i klarowne, wyraża opinię i podaje argumenty na poparcie własnego stanowiska - dba o poprawność językową, stylistyczną, ortograficzną i interpunkcyjną tekstu, - układa tekst o trójdzielnej kompozycji, stosuje akapity, - dba o spójne nawiązania między poszczególnymi częściami wypowiedzi - sporządza w różnych formach notatkę dotyczącą treści przeczytanego tekstu - redaguje ogłoszenie, zaproszenie, zawiadomienie, dedykację, uwzględniając w nich z reguły wszystkie elementy i właściwy zapis graficzny - tworzy plan ramowy i szczegółowy dłuższej wypowiedzi - streszcza, parafrazuje tekst, poprawnie i samodzielnie przytaczając większość zagadnień	MÓWIENIE I PISANIE – TWORZENIE WYPOWIEDZI - pisze schematyczną recenzję książki/filmu/przedstawienia, uwzględniając w niej swoją opinię - wygłasza poprawny monolog, krótkie przemówienie, stara się uczestniczyć w dyskusji - uczestniczy w dyskusji zgodnie z zasadami kultury - recytuje z pamięci tekst poetycki, podejmuje próbę interpretacji głosowej z uwzględnieniem tematu i wyrażanych emocji
---	---

- pisze opis, charakterystykę, sprawozdanie, list nieoficjalny i oficjalny, zgodnie z cechami gatunkowymi tekstów - tworzy krótką wypowiedź o charakterze argumentacyjnym, w rozprawce formułuje tezę, hipotezę oraz argumenty, dobiera przykłady do argumentów, podejmuje próbę wnioskowania, stosuje właściwe rozprawce słownictwo, - odróżnia rozprawkę z tezą od rozprawki z hipotezą - pisze opowiadanie odtwórcze i twórcze; umieszcza dialog w tekście - stosuje, w zależności od potrzeb tworzonego przez niego tekstu, narrację pierwszo- lub trzecioosobową - wykorzystuje w tekstach własnych różne formy wypowiedzi, w tym opis sytuacji, opis przeżyć, charakterystykę - samodzielnie pisze CV, podanie i list motywacyjny we własnej sprawie - przeprowadza i zapisuje wywiad, stosuje właściwy zapis graficzny - odczytuje wybrane sensy przenośne w różnych tekstach kultury - pisze prosty scenariusz na podstawie dzieła literackiego lub twórczy zapisuje w nim dialogi i didaskalia - wygłasza poprawny monolog, krótkie przemówienie, stara się uczestniczyć w dyskusji KSZTAŁCENIE JĘZYKOWE - rozpoznaje części mowy: odmienne – rzeczownik (z podziałem na osobowy, nieosobowy, żywotny, nieżywotny, pospolity, własny), czasownik (dokonany, niedokonany, czasownik w stronie czynnej, biernej i zwrotnej), przymiotnik, liczebnik (i jego rodzaje), potrafi je odmieniać; rozpoznaje nieodmienne części mowy – przysłówki (w tym odprzymiotnikowe), samodzielne i niesamodzielne (spójnik, partykuła, przyimek), rozpoznaje imiesłowy; –rozpoznaje związki wyrazów w zdaniu pojedynczym, a także zależności między zdaniami składowymi w zdaniu złożonym, wypowiedzeń z imiesłowowym równoważnikiem zdania na zdanie złożone i odwrotnie; dokonuje przekształceń z mowy zależnej na niezależną i odwrotnie, sporządza wykresy zdań pojedynczych, złożonych i wielokrotnie złożonych, wyodrębnia zdania składowe w typowych zdaniach złożonych i wielokrotnie złożonych, potrafi wymienić i określić na typowych przykładach typy zdań pojedynczych (rozvine i nierozvine, oznajmujace, rozkazujace, pytajace, wykrzyknikowe), złożonych (współrzędnie i podrzędnie), w swoich wypowiedziach stosuje zdania, uwzględniając cel wypowiedzi: oznajmujace, pytajace i rozkazujace	KSZTAŁCENIE JĘZYKOWE - wskazuje upodobnienia pod względem dźwięczności i uproszczenia grup spółgłoskowych, utratę dźwięczności w wygłosie w poznanych przykładach, dostrzega rozbieżności między mową a pismem i zgodnie z tym zapisuje wyrazy, w których rozbieżności te występują, - dostrzega zróżnicowanie formantów pod względem ich funkcji, rozumie różnicę między realnym a słowotwórczym znaczeniem wyrazów, zna zasady tworzenia wyrazów złożonych, stosuje w swoich wypowiedziach przysłówia, powiedzenia, frazeologizmy itp., potrafi podać przykłady synonimów, homonimów, antonimów, wskazuje wyrazy rodzime i zapożyczone; rozumie różnice między treścią a zakresem wyrazu, wyjaśnia pojęcia: <i>język ogólnonarodowy, gwara, dialekt</i>, -
OCENA DOBRA Ocenę dobrą otrzymuje uczeń, który spełnia wymagania kryterialne na ocenę dostateczną oraz:	
CZYTANIE TEKSTÓW PISANYCH I ODBIÓR INNYCH TEKSTÓW KULTURY - odczytuje samodzielnie większość tekstów współczesnych i dawnych na poziomie przenośnym i odnosi się do różnych kontekstów; - interpretuje tekst literacki i inne dzieła sztuki na poziomie dosłownym i przenośnym, określa temat utworu i różnorakie poruszone w nim problemy, interpretuje tytuł utworu; odnosi	CZYTANIE TEKSTÓW PISANYCH I ODBIÓR INNYCH TEKSTÓW KULTURY - analizuje w tekście manipulację, ironię, aluzję, nazywa je - wyróżnia w tekście cechy stylu oficjalnego, nieoficjalnego (potocznego), urzędowego (mówionego i pisanego) i artystycznego

się do najważniejszych kontekstów, np. biograficznego, historycznego, kulturowego

- odczytuje informacje zawarte w tekście, przytacza i sensownie komentuje opinie
- odróżnia opinię od faktu, fikcję od rzeczywistości w tekstach literackich i dziennikarskich, stosuje te rozróżnienia w praktyce;
- stosuje terminy: realizm i fantastyka
- dostrzega w analizowanym tekście perswazję, sugestię, ironię i nieskomplikowane aluzje
- omawia elementy tragizmu i komizmu w dziele literackim, rozumie sytuację, w jakiej się znajdują bohaterowie
- charakteryzuje nadawcę i odbiorcę wypowiedzi
- dostrzega i wyjaśnia motywy postępowania bohaterów, ocenia ich zachowania i postawy w odniesieniu do ogólnie przyjętych zasad moralnych
- omawia w tekście poetyckim cechy liryki
- identyfikuje utwory należące do takich gatunków lirycznych, jak pieśń, hymn, tren, fraszka; wskazuje ich cechy
- charakteryzuje osobę mówiącą w wierszu i bohatera wiersza (jej sytuację, uczucia i stany), nie utożsamiając ich z autorem
- przytacza środki wyrazu artystycznego wypowiedzi: neologizm, inwokację, pytanie retoryczne, apostrofę, powtórzenie, porównanie, porównanie homeryckie, określa ich funkcje w tekście
- podejmuje próby interpretacji obrazów poetyckich
- omawia cechy gatunkowe noweli, powieści (i jej gatunków), opowiadania, legendy, baśni, przypowieści (paraboli), mitu, bajki, eposu
- prezentuje i analizuje elementy świata przedstawionego w utworze, omawia ich funkcję w konstrukcji utworu
- omawia wpływ rodzaju narracji na kształt utworu
- wyodrębnia w tekście epickim fragmenty np. charakterystyki pośredniej i bezpośredniej, opisu przeżyć, tekstów użytkowych
- wymienia cechy dramatu jako rodzaju literackiego, stosuje w praktyce słownictwo dotyczące dramatu: akt, scena, tekst główny, didaskalia, monolog i dialog, zna cechy tragedii, komedii i potrafi zakwalifikować utwory dramatyczne do poszczególnych rodzajów dramatu
- omawia cechy literatury dydaktycznej
- omawia w balladzie elementy typowe dla różnych rodzajów literackich
- dostrzega różnice stylu w różnych tekstach
- podaje cechy wywiadu, artykułu, reportażu, uzasadnia przynależność tekstu prasowego do publicystyki
- analizuje i podejmuje próby odczytania symboli i alegorii występujących w poznanych tekstach kultury
- w cudzej wypowiedzi (w tym literackiej) zauważa

elementy retoryki: powtórzenia, pytania retoryczne, apostrofy wyliczenia, wykrzyknienia; analizuje wybrane z nich

MÓWIENIE I PISANIE – TWORZENIE WYPOWIEDZI

- pisze na temat, stosując przejrzystą kompozycję logicznej wypowiedzi, polemizuje ze stanowiskiem innych, formułuje rzeczowe argumenty poparte przykładami
- zachowuje poprawność językową, stylistyczną,

ortograficzną i interpunkcyjną tworzonego tekstu, pisze przeważnie teksty wyczerpujące temat, zrozumiałe, klarowne – układa tekst o trójdzielnej kompozycji z uwzględnieniem akapitów, stosuje cytaty i potrafi go wprowadzić do tekstu, dba o spójne nawiązania między poszczególnymi częściami wypowiedzi

- redaguje poprawne ogłoszenie, zaproszenie, zawiadomienie, dedykację, uwzględniając w nich wszystkie elementy i właściwy zapis graficzny
- tworzy wypowiedź o charakterze argumentacyjnym, w rozprawce formułuje tezę, hipotezę oraz argumenty, samodzielnie podaje przykłady do argumentów, wnioskuje, stosuje właściwe rozprawcze słownictwo
- w opowiadaniu odtwórczym i twórczym stosuje elementy charakterystyki pośredniej, wprowadza realia epoki w tekście odwołującym się do minionych epok
- w tekstach własnych swobodnie wykorzystuje różne formy wypowiedzi, w tym opis sytuacji, opis przeżyć wewnętrznych, mowę zależną i niezależną w celu dynamizowania akcji i charakteryzowania bohatera
- posługuje się stylem urzędowym, samodzielnie pisze CV, podanie i list motywacyjny
- przeprowadza i zapisuje wywiad, stosuje w nim właściwy zapis graficzny, stara się formułować ciekawe pytania, wykorzystuje zdobytą z różnych źródeł wiedzę na temat podjęty w rozmowie
- opisuje dzieło malarskie, grafikę, plakat, rzeźbę, fotografię z odniesieniem do odpowiednich kontekstów;
- podejmuje próbę interpretacji tekstu kultury, np. obrazu, plakatu, grafiki
- pisze recenzję książki/filmu/przedstawienia, uwzględniając w niej swoją opinię oraz podstawowe słownictwo związane z dziedziną recenzowanego zjawiska
- prezentuje w dyskusji swoje stanowisko, rozwija je odpowiednio dobranymi argumentami, świadomie stosuje retoryczne środki wyrazu

KSZTAŁCENIE JĘZYKOWE

- sprawnie stosuje w praktyce zasady ortograficzne
- tworzy, odmienia i poprawnie stosuje imiesłowy,
- składnia – rozpoznaje i nazywa części zdania: podmiot, orzeczenie, przydawkę, dopełnienie, okolicznik; nazywa związki wyrazów w zdaniu pojedynczym, a także zależności między zdaniami składowymi w zdaniu złożonym,
- dokonuje przekształceń z mowy zależnej na niezależną i odwrotnie,
- sporządza wykresy zdań pojedynczych, złożonych i wielokrotnie złożonych, wyodrębnia zdania składowe w zdaniach złożonych i wielokrotnie złożonych, potrafi określić

MÓWIENIE I PISANIE – TWORZENIE WYPOWIEDZI

- w opowiadaniu odtwórczym i twórczym stosuje elementy charakterystyki pośredniej, wprowadza realia epoki w tekście odwołującym się do minionych epok
- recytuje z pamięci tekst poetycki, interpretując go z uwzględnieniem tematu i wyrażanych emocji
- ocenia recytację własną, koleżanek i kolegów i przedstawia uzasadnienie swojej oceny

KSZTAŁCENIE JĘZYKOWE

- dostrzega rozbieżności między mową a pismem i zgodnie z tym zapisuje wyrazy, w których te rozbieżności występują;
- wskazuje różnicę między realnym a słowotwórczym

typy zdań pojedynczych (rozwinęte i nierozwinęte, oznajmujące, rozkazujące, pytające, wykrzyknikowe), złożonych (współrzędne i podrzędne)	stosuje w swoich znaczeniach wyrazów świadomie wypowiedziach popularne przysłowia, powiedzenia, frazeologizmy we właściwym kontekście itp., rozróżnia synonimy, homonimy, antonimy, wskazuje wyrazy rodzime i zapożyczone; wyjaśnia różnice między treścią a zakresem wyrazu, różnicuje wyrazy ze względu na ich treść i zakres, odróżnia język ogólnonarodowy od gwary i dialektu,
OCENA BARDZO DOBRA	
Ocenę bardzo dobrą otrzymuje uczeń, który spełnia wymagania kryterialne na ocenę dobrą oraz:	
CZYTANIE TEKSTÓW PISANYCH I ODBIÓR INNYCH TEKSTÓW KULTURY - samodzielnie odczytuje teksty współczesne i dawne na poziomie przenośnym i symbolicznym, interpretuje je w różnych kontekstach; - rozumie, czym jest archaizm i archaizacja - analizuje tekst literacki i inne dzieła sztuki na poziomie dosłownym, przenośnym i symbolicznym, określa temat utworu i poruszone problemy, samodzielnie interpretuje tytuł utworu, odnosi się do kontekstów, np. biograficznego, historycznego, kulturowego - interpretuje informacje zawarte w tekście, przytacza i komentuje opinie, odnosząc się do nich - odróżnia prawdę od prawdopodobieństwa, wskazuje elementy biograficzne i autobiograficzne w dziełach literackich, odróżnia je od wspomnień i pamiętnika lub dziennika; - ustosunkowuje się do różnych sposobów oddziaływania tekstu na odbiorcę, takich jak ironia, aluzja, wartościowanie, manipulacja itp.; - omawia całościowo elementy tragizmu i komizmu w dziele literackim, rozumie złożone sytuacje, w jakich znajdują się bohaterowie - charakteryzuje szczegółowo nadawcę i odbiorcę wypowiedzi, podaje odpowiednie fragmenty tekstu na potwierdzenie swych ustaleń - dostrzega i wyjaśnia złożone motywy postępowania bohaterów, wartościuje ich zachowania i postawy w odniesieniu do ogólnie przyjętych zasad moralnych, stara się unikać prostych, jednoznacznych ocen - charakteryzuje osobę mówiącą w wierszu i bohatera wiersza (jej sytuację, uczucia i stany), podając odpowiednie cytaty z utworu; - analizuje środki stylistyczne, takie jak neologizm, inwokację, pytanie retoryczne, apostrofę, powtórzenie, porównanie, porównanie homeryckie, określa ich funkcje w tekście i wpływ na kształt i wymowę utworu - omawia obrazy poetyckie obecne w tekście - omawia cechy literatury dydaktycznej i podaje przykłady utworów - analizuje i interpretuje symbole i alegorie występujące w tekstach kultury, określa ich funkcje - analizuje wnikliwie związki między dziełem literackim a innym tekstem kultury, korzystając z różnych źródeł informacji;	CZYTANIE TEKSTÓW PISANYCH I ODBIÓR INNYCH TEKSTÓW KULTURY - analizuje wnikliwie językową manipulację i reaguje adekwatnie do nich, - dostrzega i omawia funkcje środków pozajęzykowych w sztuce teatralnej i filmie - wskazuje elementy stylu oficjalnego, nieoficjalnego (potocznego), urzędowego (mówionego i pisanego) i artystycznego w tekstach, np. literackich, i określa ich funkcję

- analizuje i omawia w wypowiedzi elementy retoryki: powtórzenia, pytania retoryczne, apostrofy, wyliczenia, wykrzyknienia MÓWIENIE I PISANIE – TWORZENIE WYPOWIEDZI - pisze wyczerpująco i na temat, stosując funkcjonalną, urozmaiconą kompozycję, - tworzy różnorodne wypowiedzi poprawne językowo, stylistycznie, ortograficznie i interpunkcyjnie, posługując się bogatym słownictwem i urozmaiconą składnią; - zachowuje przemyślaną, trójdzielną kompozycję dłuższej wypowiedzi, konsekwentnie i logicznie stosuje akapity, dba o spójne, ciekawe nawiązania między poszczególnymi częściami wypowiedzi - streszcza, parafrazuje tekst, poprawnie i samodzielnie przytaczając zagadnienia - pisze opis, charakterystykę, sprawozdanie, list nieoficjalny i oficjalny, dziennik, pamiętnik, zgodnie z cechami gatunkowymi tekstów, stylizuje język, np. listu na język dawnych epok - tworzy wypowiedź o charakterze argumentacyjnym, odwołując się do kontekstów, np. historycznego, biograficznego, kulturowego; w rozprawce swobodnie formułuje tezę, hipotezę oraz wnikiwe argumenty; samodzielnie podaje przykłady do argumentów; - wnioskuje, dobierając słownictwo właściwe rozprawce - indywidualizuje język bohatera w opowiadaniu odtwórczym i twórczym, wprowadza nieszablonowe rozwiązania kompozycyjne - pisze wyczerpującą temat recenzję książki/filmu/przedstawienia, uwzględniając w niej swoją opinię i operując właściwym dla recenzji słownictwem, omawia krytycznie elementy tekstu kultury, stosując odpowiednio dobrane słownictwo - wyraża własne zdanie, trafnie polemizuje ze stanowiskiem innych, formułuje rzeczowe i samodzielne argumenty poparte celnie dobranymi przykładami, np. wprowadza cytaty z tekstów filozoficznych, sentencje, przysłowia na poparcie swojego stanowiska - uczestniczy aktywnie w dyskusji, używając środków językowych wyrażających stosunek mówiącego do przedstawianych treści; nawiązując do wypowiedzi przedmówców, podejmuje próby prowadzenia dyskusji - dobiera i stosuje różnorodne środki językowe odpowiednio do sytuacji i odbiorcy oraz rodzaju komunikatu KSZTAŁCENIE JĘZYKOWE - analizuje elementy językowe w tekstach kultury, z wykorzystaniem wiedzy o języku w zakresie fonetyki, słowotwórstwa, fleksji i składni - swobodnie nazywa i odmienia części mowy - posługuje się poprawnie wyrazami sprawiającymi trudności w odmianie - tworzy wykresy zdań wielokrotnie złożonych i wyodrębnia oraz nazywa w nich zdania składowe	MÓWIENIE I PISANIE – TWORZENIE WYPOWIEDZI - recytuje z pamięci teksty poetyckie, interpretując je głosowo z uwzględnieniem tematu i wyrażanych emocji oraz na przykład przez poprawne stosowanie pauz w tekście zawierającym przerzutnie - krytycznie ocenia recytację własną, koleżanek i kolegów; przedstawia rzeczowe, wnikiwe, bezstronne i życzliwe uzasadnienie swojej oceny - płynnie mówi na podany temat, zachowując zasady poprawności językowej i stylistycznej; udowadnia swoje racje za pomocą rzeczowych argumentów ułożonych w logiczny wywód KSZTAŁCENIE JĘZYKOWE - wskazuje wyrazy rodzime i zapożyczone; - odróżnia język ogólnonarodowy od gwary i dialektu,
OCENA CELUJĄCA Ocenę celującą otrzymuje uczeń, który spełnia wymagania kryterialne na ocenę bardzo dobrą, a ponadto przejawia wiele	

umiejętności w zakresie przykładowo podanych zagadnień:

**CZYTANIE TEKSTÓW PISANYCH I ODBIÓR
INNYCH TEKSTÓW KULTURY**

- analizuje i interpretuje różne teksty współczesne i dawne na poziomie dosłownym, przenośnym i symbolicznym
- wykorzystuje praktycznie informacje wybrane z tekstu literackiego, popularnonaukowego, naukowego;
systematycznie i skutecznie szuka nowych informacji w celu realizacji zainteresowań humanistycznych

**MÓWIENIE I PISANIE – TWORZENIE
WYPOWIEDZI**

- buduje samodzielnie spójne, logiczne, rzeczowe wypowiedzi na podany temat, w których przedstawia własne, ciekawe stanowisko lub dowodzi przyjętych racji, uwzględniając różne konteksty kulturowe
- podejmuje próby własnej twórczości literackiej, świadomie stosując różnorodne środki stylistyczne, parafrazuje utwory znanych twórców

- pisze wypowiedzi oryginalne pod względem sposobu ujęcia tematu; wykazuje się szczególną dbałością o poprawność językową, bezbłędny zapis, logiczną i pomysłową kompozycję; jego język charakteryzuje się własnym stylem

- uczestniczy aktywnie w realizacji projektów, będąc przewodniczącym grup projektowych lub pełniąc inną ważną dla danego projektu funkcję

- uczestniczy aktywnie w dyskusji jako dyskutant lub przewodniczący, rzeczowo przedstawia swoje stanowisko i wnioski, formułuje oryginalne, przemyślane sądy i spostrzeżenia

KSZTAŁCENIE JĘZYKOWE

- poszerza samodzielnie wiedzę językową i wykorzystuje ją we własnych wypowiedziach

**CZYTANIE TEKSTÓW PISANYCH I ODBIÓR
INNYCH TEKSTÓW KULTURY**

- ocenia i wartościuje treści, zachowania i postawy przedstawione w utworach w odniesieniu do systemu moralnego
i etycznego w sposób krytyczny i wielostronny
- analizuje niejednorodność dzieł literackich

**MÓWIENIE I PISANIE – TWORZENIE
WYPOWIEDZI**

- interpretuje głosowo wygłaszany z pamięci lub czytany tekst, uwzględniając funkcję zastosowanych środków stylistycznych, charakter tekstu, konteksty

KSZTAŁCENIE JĘZYKOWE

- dzieli się z rówieśnikami swoją wiedzą językową w ciekawy i oryginalny sposób

Uczeń klas 7-8 zna treść poniższych lektur obowiązkowych oraz lektur wybranych przez nauczyciela:

Lektury obowiązkowe (pozycje książkowe poznawane w całości):

- Charles Dickens, Opowieść wigilijna
- Aleksander Fredro, Zemsta
- Aleksander Kamiński, Kamienie na szaniec
- Adam Mickiewicz, Dziady część II
- Antoine de Saint-Exupéry, Mały Książę
- Juliusz Słowacki, Balladyna

Krótkie utwory literackie poznawane w całości, utwory literackie poznawane we fragmentach i utwory poetyckie:

- Jan Kochanowski, wybór fraszek, wybrana pieśń, treny VII i VIII
- Adam Mickiewicz, Reduta Ordona, Świtezianka, Pan Tadeusz (księgi: I, II, IV, X, XI, XII)
- Sławomir Mrożek, Artysta
- Henryk Sienkiewicz, Latarnik, Quo vadis (fragmenty)
- Stefan Żeromski, Syzyfowe prace (fragmenty)
- wybrane wiersze poetów wskazanych w klasach IV–VI, a ponadto wybrane wiersze: Krzysztofa Kamila Baczyńskiego, Zbigniewa Herberta, Bolesława Leśmiana, Czesława Miłosza, Tadeusza Różewicza, Wisławy Szymborskiej, oraz aforyzmy Stanisława Jerzego Leca